

Halottak napja

Halottak napja, a régiségben olykor lölkök napja, lelkeknek emlékezete, a küzdő Egyház ünnepélyes megemlékezése a szenvedő Egyházzal. A szegény szenvedő lelkek üdvösségének ügyét a jámborsági hagyomány a szegények, koldusok istápolásával érezte legméltóbban szolgálni: leginkább, legünnepélyesebben temetés alkalmával és Halottak napján. A szegedi tájon egészen a legújabb időkig a hagyományörző családok már Mindenszentek ünnepén fehér üres kalácsot szoktak sütni. Régi szegedi polgárasszonyok mézzel vonták be a tetejét. Ez a Mindönszentök kalácsa, másként kúdúskalács, amelyet délután sírjaikhoz igyekezve, a temető kapujában várakozó koldusoknak osztogattak azzal a kéréssel, hogy ők is emlékezzenek meg a család halottairól. A koldusok könyörgését a régi szegedi hagyomány különösen fogadosnak tartotta. Archaikus felfogás szerint a nap alkonyattól másik alkonyatig tart. Így érthető a halottak estéje elnevezés, amely Mindenszentek napjának estjét jelenti polgári számítás szerint. Ilyenkor a halottak emlékeztére országszerte egy, esetleg két órahosszáig szólnak a harangok. Tápé népének hite szerint ez idő alatt nyugszanak, megpihennek, nem szenvednek a lelkek a tisztítóhelyen. Ez a jámbor hiedelem már a középkor legendavilágában felbukkan.

Annak a hétnek, amelyikbe Halottak napja is beleesik, a szegedi nép ajkán halottak hete a neve. Ilyenkor a régi öregek nem szoktak kint a szántóföldön dolgozni, földmunkát végezni. Helyette őrlöttek, kukoricát morzsoltak, szalmát hordattak a szérűből. A göcseji Pórszombat faluban a halottért mindenki maga szokott harangozni, mégpedig annyi verset, ahány halottja van. A harangláb körül ilyenkor összesereglenek, és várakoznak, hogy mikor kerül rájuk a sor. Hegyszenthárom baranyai magyar falucska, temploma nincs. A halottakért végzett esti könyörgés után a férfinép a harangtorony körül szokott gyülekezni, ahova a közeli házakból már

rőzsekévéket hordtak össze. Meggyújtották, hatalmas lángokban lobogott, mintha a purgatórium tüze lett volna. Közben minden férfi a családjáért harangozott egy verset. Így is több óráig hangzott a harangszó. Ezután a gyülekezetből két csoport kivált és a falu két végén megkezdte a szegényeknek szánt koldulást. A székelyföldi Csíknelnén egész kemencére való cipót sütnék, amelynek Isten lepénye, halottak lepénye a neve. Még azon melegében átalvetőbe teszik, és kiosztják a templom előtt álldogáló szegények között, akik ennek fejében a család elhalt tagjaiért imádkoznak. Úgy tartják, hogy a halott ilyenkor elmegy hozzátartozói kapujához, és ha a szegénynek nem adnak alamizsnát, sírva távozik. Piliny palóc faluban a temetői nagykereszt alján van egy négyszögletes lapos kő. Ezen szokták emberemlékezetet meghaladó idő óta az ismeretlen helyen vagy idegenben nyugvó falubeliekért meggyújtani halottak napján a gyertyákat. Hazai németiségünknel az ünnepi fonott kalácsnak Heiligenstriezi

a

neve: Budaörsön a gyerekek keresztanyjuktól kapták ajándékba. A délszláv eredetű Bátyán halottak napján minden évben vittek kalácsot a tavaly Mindenszentektől elhalt családtagok sírjára, fehér abroszban. Öregek emlékezete szerint a fonott kalács mellett még rétest, olykor sovány pogácsát, egyesek még birsalmát, tál babot is. Az ételeket a sírra terítették. Az egyházi szertartás végeztével a pap, a harangozó, sekrestyés, ministráns gyerekek társaságában összeszedte, elrendezte. Kocsin vitték az ételeket haza, majd megosztottak rajta. Ennek fejében a megvendégelt halottakért imádkoztak. A bukovinai Andrásfalván Mindenszentek délutánján a pap vezetésével ünnepélyes körmenet indult a temetőbe, amelynek négy sarkában közösen imádkoztak, könyörögtek az ősökért, a falu halottjaiért. Együttmaradtak, az egyes sírokhoz külön nem mentek. Utána a körmenet visszatért a templomba, a hívek kezében gyertyacska, vagyis kis gyertya égett. Meg kell jegyeznünk, hogy a síroknak az ünnepen való felvirágozása, a sírkeresztek megkoszorúzása katolikus népünk körében aligha több kétszáz esztendőnél, a 19. század első felében vált a bevándorolt német polgárság hatására mind általánosabbá. A kegyeletes gyakorlatot protestáns népünk is átvette, hiába hadakozott ellene – pápista szokásnak minősítve -számos öreg református pap. Parasztságunk körében általánosnak mondható, bár helyi sajátosságaiban még kevésbé ismeretes szokás, hogy halottak estéjén, sőt halottak hetének minden estéjén odahaza kis gyertyát égetnek. Rendre

Halottak napja

Írta: Kürtössy Péter

2011. október 31. hétfő, 20:20 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:16

---

annyit gyújtanak meg, ahány halottjuk van. Dombrád idősebb népe szerint azért a lámpát sem szabad eloltani, mert a gyertya nem nekünk, hanem a halottaknak világít. A halott sírjára helyezett égő gyertyát Tápé idősebb népe szerint nem szabad máséra áttenni, ott égetni, mert akkor annak a halottnak bűne, bűnadóssága, akinek sírjáról elvitték a gyertyát, ennek a lelkére száll át.

Forrás:

[B´lnt S´ndor: Ünnepi kalend´rium II. Szent Istv´n T´rsulat. Budapest, 1977. 432-440.](#)